

MILITÆRHISTORISK SAMLING

GAUSDAL

MILITÆRHISTORISK SAMLING GAUSDAL

Bakgrunn

Jeg vokste opp i nærheten av Sola flyplass der det etter krigen i flere tiår fremover var stor militær aktivitet. Dette vekket tidlig min interesse for teknologi brukt i Forsvaret. Allerede i guttedagene startet jeg å ta vare på militært utstyr jeg fikk tak i. Interessen vedvarte, og på midten av 1980 tallet var jeg kommet til et veivalg. Enten måtte jeg slutte å anskaffe flere gjenstander, eller jeg måtte gjøre noe som var mer tilgjengelig for andre personer. Det var liksom meningsløst å samle på gjenstander for å sitte og se på disse alene.

Til å utvikle utstillingene fikk jeg mye støtte fra spesielt Bjørn A. Rørholt, og noen i Lingeklubben i Oslo de første årene fra 1987.

Ideen var å lage en samling på et begrenset areal der det ikke kunne tas imot mer enn ca 4 personer om gangen etter avtale. Det skulle legges vesentlig vekt på å fortelle om gjenstander, og om mulig knytte disse til hendinger. Tanken var at det er denne informasjonen folk flest er interessert i.

Norsk offiser og soldat med utstyr brukt i kampene mot tyske styrker våren 1940.

OPPSTART OG UTVIKLING

Samlingen ble gjort tilgjengelig for publikum våren 1988.

Følgende områder var dekket: kampene i Norge 1940, fallskjermdropp til motstandsbevegelsen, dropp av agenter i okkupert Norge, angrepet på Vemork, Sabotasje, samband, propaganda, etterretning (SIS), nordmenn i vinterkrigen 1939, Kompani Linge og NO 5. Troop 10 Commando.

Se bilder under.

BESØK FRA PUBLIKUM

Besøk skjer etter avtale. Pga plass til disposisjon tar jeg normalt ikke imot flere enn 4 personer samtidig. Dette er selvfølgelig beklagelig. Man kunne ønske seg mye mer plass, men virkeligheten setter begrensninger.

SIKKERHET

Det er gjort omfattende kostbare tiltak med både fysisk og elektronisk sikring i nært samarbeid med Politiet. Når alarm utløses vil det iverksettes utrykning fra Politiet.

Norsk Spitfire flyver og sabotør fra Oslogjengen. Denne flyveren hadde over 180 tokt over fiendtlig område. Han var Wing Commander som 23 åring, og ble høyt dekorert.

Sabotøren jobbet sammen med Max Manus. Han deltok i flere aksjoner i Oslo, og hadde over 50 kurer turer til Sverige. Etter krigen jobbet han i staben i Stay Behind.

Nordmann fra NO.5 Troop 10. Commando. Kun 98 Nordmenn deltok i denne Avdelingen. Avdelingen deltok i nedkjemping av tyske avdelinger som sperret adkomsten til Antwerpen ifm D-dagen.

Utstyr fra fallskjermdropp. Containeren er fra et prøveslipp som kom på Ringebu fjellet så tidlig som årsskiftet 1942-1943. Brudekjole laget av hvit silke fra fallskjerm

Russisk fangearbeid. Russerne lagde flotte gjenstander de byttet mot mat. Det var ofte norske barn som leverte matpakkene. De tyske vaktene ”så gjennom fingrene”.

Sambandsutstyr fra etterretning (SIS) brukt i Norge under II VK. Utstyret SIS brukte var både mindre og lettere enn det SOE brukte. SIS fikk hjelp av dyktige Polske ingeniører og Nordmannen Bjørn A. Rørholt i utviklingen av små effektive radiosett. Øverst på veggen ses propell til Fiesler Storck flyet.

NY KALD KRIG UTSTILLING ÅPNET SOMMEREN 2012

Juni 2012 ble det åpnet en ny del som omhandler ”den kalde krigen”. Hensikten med utstillingen er å gi besøkende innsikt i virksomheter som hadde en sentral rolle i Norge, men mindre kjent for folk flest. Det er avsatt ca 20 kvm til den nye utstillingen.

Fra inngangen til kalde krig utstillingen. Norsk og Sovjetisk grensevakt. På De norske grensestasjonene ble det i lang tid etter krigen brukt Tyske Kikkerter fra annen verdenskrig. Kvaliteten var svært god.

Hva var ”den kalde krigen?”

Den kalde krigen startet da annen verdenskrig sluttet.

Den kalde krigen var preget av et rustningskappløp mellom vesten og østblokklandene.

De karakteristiske trekk kjennetegnes med følgende:

- frykt for kommunismen
- streng grensekontroll og overvåkning
- totalforsvar med landsdekkende militært anti invasjonforsvar
- atomvåpenfrykt
- Norge hadde ca 20 mil landgrense mot Sovjetunionen

Hensikt med kald krig utstillingen

Hensikten med utstillingen er å gi besøkende innsikt i virksomheter som hadde en sentral rolle i Norge, men mindre kjent for folk flest. Det er avsatt ca 20 kvm.

Utstillingen vil omfatte følgende områder:

Grensekontroll i Finnmark, etterretningstjeneste, okkupasjonsberedskap, sikkerhetstjeneste, kontraetterretning, spesialstyrker og noe fra KGB.

Nordmenn som tok aktiv del i den kalde krigen skal være stolte av at Norge klarte seg godt i denne perioden. Det var ingen selvfølge at det skulle bli slik. Mange Nordmenn ytet frivillig på sin fritid en enorm innsats.

Utstyr til høyre i bildet er brukt ifm elektronisk etterretning 1945-1990. Til venstre ses sambandsutstyr brukt i Stay Behind.

Stay Behind mann stående ved 1. og 2. generasjon lagringsmetode.

1. generasjon er trekasse med gjenloddet sink kasse innvendig. Etter mange år i terrenget ble disse ødelagt.
2. generasjon var PVC med skrulokk (ses i trekasse til høyre for figur)

Stay behind sabotasjemateriell i 1. generasjon lagring.
Fra oppstarten i begynnelsen av 1950 årene var det i hovedsak samme utstyr som var brukt av SOE under annen verdenskrig som ble brukt. Mange fra Kompani Linge kjente dette utstyret svært godt, og ble derfor ofte brukt som instruktører på kurs.

Har du spørsmål, informasjon, foto eller gjenstander vennligst kontakt:

Geir Arild Høiland
Mobil: 481 31 815
E-mail: gahoiland@hotmail.com
<http://www.spycom.org>

Full diskresjon garanteres.